

SECTION 3. CIVIL SERVICE AND PUBLIC ADMINISTRATION

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-464-1-6>

ELECTRONIC DECLARATION IN THE CIVIL SERVICE UNDER MARTIAL LAW: BENEFITS AND CHALLENGES

ЕЛЕКТРОННЕ ДЕКЛАРУВАННЯ НА ДЕРЖАВНІЙ СЛУЖБІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: ПЕРЕВАГИ ТА ВИКЛИКИ

Zabolotenko D. M.

*Postgraduate student
of the Department of Management
and Administration Public Higher
Educational Establishment
«Vinnytsia Academy of Continuing
Education»
Vinnytsia, Ukraine*

Заболотенко Д. М.

*аспірант кафедри управління
та адміністрування
Комунальний заклад вищої освіти
«Вінницька академія безперервної
освіти»
м. Вінниця, Україна*

Електронне декларування працівників органів державної служби або осіб, які претендують на зайняття відповідних посад є одним з індикаторів запобігання зловживання службовим становищем та проявів корупції державними службовцями. Повномасштабне військове вторгнення РФ актуалізувало проблему через можливе використання агресором наявної інформації у зв'язку з чим тимчасово було скасовано подачу декларацій, а вже наявні були закриті для загального доступу. Водночас як вимога вступу до Європейського Союзу має бути прозорість у боротьбі з корупцією, тому існувала потреба поновлення подання та доступ до відповідних декларацій. Таким чином, актуальним постає вивчення переваг та небезпек е-декларування в умовах воєнного часу.

В роки впровадження системи електронного декларування було запропоновано низку досліджень. Однак, в контексті воєнного стану подана проблема наразі потребує дослідження.

Закон України «Про запобігання корупції» визначає, як один із засобів прозорості серед працівників органів державної служби

декларування власного майна та доходів, майна і доходів найближчих родичів [2]. Розвиток технологій дозволяє здійснювати декларування в електронному форматі, створюючи сприятливі умови для швидкого внесення відомостей. Водночас, відповідальність за достовірність поданої інформації повністю лягає на суб'єкта декларування.

Важливість електронного декларування стає особливо очевидна у воєнний час, коли фінансові операції можуть мати в основі негативний для держави чинник. За таких умов наявна система електронного декларування допомагає виявляти незвичайні зміни у фінансових показниках державних службовців, що може служити сигналом для подальшого ретельного розслідування з боку антикорупційних органів. Множинність фінансових операцій у період воєнного стану може втручатися у нормальний рух податкових даних та інших показників, але електронна система декларування дозволяє часно виявляти відхилення від звичних зразків.

12 жовтня 2023 року набрав чинності Закон України «Про внесення змін до деяких законів України про визначення порядку подання декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, в умовах воєнного стану» [1]. Цей закон відновлює процес декларування та функції Національного агентства з питань запобігання корупції, що є одним із найефективніших інструментів для запобігання корупції у публічному секторі.

Крім того, важливо відзначити, що електронне декларування створює можливість для ретельного аналізу та порівняння декларацій державних службовців, що може виявити певні тенденції одержання неправомірної вигоди особою під час виконання функцій, покладених на неї державою. Такий аналіз може бути дієвим інструментом для виявлення та запобігання корупційним діям. Важливою перевагою електронної системи є також можливість зворотного зв'язку, коли громадські організації та громадяни можуть активно контролювати та аналізувати інформацію, виявляти сумнівні відхилення та спільно сприяти прозорості та боротьбі з корупцією.

З іншого ж боку – це проблема відкритості е-декларацій. Сама ідея е-декларування передбачає відкритість даних, коли кожен громадянин України може ознайомитися з доходами та майном державних службовців. Звісно, деяка інформація, зокрема місце реєстрації та проживання не може бути розміщена у загальний доступ, але зберігається в системі. У період війни доступ до такої інформації є недоречним, оскільки ворог може використати її для своєї пропаганди та пошуку вразливих для вербування осіб.

Умови воєнного стану можуть підвищити ризик кібератак та злому систем електронного декларування, що дозволить зловмисникам спробувати отримати доступ до конфіденційної інформації про державних службовців. Серйозні наслідки проникнення в систему можуть включати розкриття особистої інформації державних службовців, а також можливість використання цих даних для шантажу або інших злочинних цілей. Навіть незначні зміни в деклараціях можуть призвести до серйозних наслідків, таких як посилення впливу зловмисників або навіть поширення дезінформації через недостовірні дані. Тому необхідно забезпечити найвищий рівень кібербезпеки для збереження цілісності та конфіденційності даних.

Важливо забезпечити найвищий рівень кібербезпеки для збереження цілісності та конфіденційності даних. Це включає вдосконалення технічних заходів захисту, моніторингу та виявлення зловмисних дій. Регулярні аудити та тестування на проникнення можуть допомогти ідентифікувати можливі вразливості та слабкі місця в системі електронного декларування.

Крім того, освіта державних службовців та громадян стосовно кібербезпеки є так само важливою. Інструкції щодо безпечних практик в роботі з електронними системами та наголос на важливості сильних паролів та двофакторної аутентифікації можуть допомогти запобігти успішним кібератакам.

Таким чином, електронне декларування державних службовців є необхідним, адже воно є свідченням демократичного суспільства та прозорості, що позитивно впливатиме на оцінку України, як ймовірного члена ЄС. Процес декларування надає можливість громадськості відстежувати доходи, майно державних службовців, забезпечуючи ефективне використання державних ресурсів та запобігаючи можливості корупційних вчинків. Водночас уряд має враховувати небезпеки, які надає воєнний стан, тим самим посиливши кібербезпеку серверів, які зберігатимуть інформацію та надавши доступ до загальної інформації про доходи та майно, залишивши персональні дані лише на власних серверах.

Для забезпечення успішного електронного декларування в умовах воєнного стану необхідно вжити низку заходів. Важливим є розроблення та впровадження ефективної системи кібербезпеки для захисту від кібератак і недопущення зломів даних. Також важливо розглянути можливість обмеження доступу до певної інформації, щоб зберегти конфіденційність та запобігти її використанню проти держави. Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України «Про

затвердження Положення про систему професійного навчання державних службовців, голів місцевих державних адміністрацій, їх перших заступників та заступників, посадових осіб місцевого самоврядування та депутатів місцевих рад підвищення кваліфікації» є необхідним підвищення кваліфікації держслужбовців з питань медіаграмотності, кібербезпеки та ін [3].

Література:

1. Про внесення змін до деяких законів України про визначення порядку подання декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, в умовах воєнного стану: Закон України від 20 вересня 2023 року № 3384-IX / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3384-20#Text> (дата звернення: 28.06.2024).

Про запобігання корупції: Закон України від 14 жовтня 2014 року № 1700-VII / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text> (дата звернення: 28.06.2024).

2. Про запобігання корупції: Закон України від 14 жовтня 2014 року № 1700-VII / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text> (дата звернення: 28.06.2024).

3. Про затвердження Положення про систему професійного навчання державних службовців, голів місцевих державних адміністрацій, їх перших заступників та заступників, посадових осіб місцевого самоврядування та депутатів місцевих рад підвищення кваліфікації: Постанова Кабінету Міністрів України від 6 лютого 2019 р. № 106. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/106-2019-%D0%BF#Text> (дата звернення: 28.06.2024).